

VOJNI INVALIDI

Državna licejska knjižnica
Ljubljana

Glasilno izvršnega odbora udruženja vojnih invalidov, vdov in sirot kraljevine SHS.

List izhaja dvakrat na mesec. — Posamezna številka 75 par. — Naročnina mesečno 1.50 Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, — Anonimni dopisi se ne sprejemajo. — Poština plačana v gotovini. — Uredništvo in upravištvo v Št. Peterski vojašnici v Ljubljani.

Pozdrav delegatom!

Zbiramo se k svojemu običajnemu letnemu kongresu. Iz prostrane jugoslovenske zemlje ste prišli dragi bratje Srbi, Hrvati in Slovenci, kot mili gosti med svoje zveste tovariše, ki Vas sprejemajo z največjim veseljem in navdušenjem.

Prišli ste v središče krasne slovenske zemlje, v belo prestolico Ljubljano, ki Vas hoče častno sprejeti na svojih tleh. Zemlja, po kateri stopate, je odrešena z Vašo krvjo, zato se Vam danes nudi odprta. Na njej se kretajte ponosni kot na lastni domači grudi. Naše ljudstvo se bo zavedalo v polni meri, da ima med seboj najzaslužnejše može junake, ki so s svojim žrtvovanjem stvorili lepo jugoslovansko domovino.

Prinašate svoje moči, da jih zastavite k skupnemu delu, ki ga namerava vršiti kongres. Da bi imelo Vaše delo mnogo koristi in uspeha za skupni interes vseh jugoslov. vojnih žrtev.

Njiva, na katero sejete, je še precej neizorana. Treba je oračev, da zastavijo svoj plug. In zato imamo popolno vero v Vas, tovariši. Iz Vašega dela in prizadevanja naj se izravna polje, iz katerega bodo vzkliči boljši sadovi, za pomanjkanje trpeče vojne žrtve.

Ti sadovi naj bodo deli nerešenega vprašanja invalidov, vdov in sirot, ki ostaja pozabljeno in noče vzkliči do svoje popolnosti.

Na tisoče oči se obrača proti Vam, iz tisočev ust se glasijo prošnje o različnih nujnih

potrebah, ki so Vam kot izkušenim poznavalcem položaja dobro znane.

Za vse te potrebe se pripravljate kot voditelji in odposlanci udruženih vojnih žrtev, da se pravilno zavzamete za nje. Prišli ste na kongres, da na podlagi današnjega položaja z združenimi močmi zastavite nadaljne smernice naše organizatorične moči in dela.

Izven našega stanu, izven udruženja nimamo sodelavcev, ki bi nam pomagali v našem vprašanju. Beležimo le častne izjeme, ki jih ne bomo nikdar pozabili.

Največji zaščitnik in borec za pravice vojnih žrtev pa je naše udruženje, katerega prvoboritelji in predstavniki ste Vi, tovariši delegati. — Preizkušeno se borite že šesto leto. Naleteli ste že na marsikaj, veliko ste uravnali in zboljšali v naš skupni dobrobit.

Prepričani smo, da sedanjí kongres, na katerem hočete zavzeti skupne moči za našo pravično stvar, ne bo brez uspeha. Ne sme biti brez uspeha vse dosedanje organizirano delo, oni kongresi in skupščine, ki so že za nami in ves naš trud za lastni obstoj.

V čast in zadoščenje nam bode, ako boste mogli tovariši prvoboritelji ravno v naši beli Ljubljani najti pravilne inicijative za napredek našega nepovoljnega mizernega vprašanja. S to

željo pozdravljamo naše delavce in se s polnimi močmi pridružujemo kongresu. Spremljali Vas bomo dragi tovariši v duhu ter z dejanji in Vam hočemo biti tudi kot dobrodošlim nam gostom prijetni voditelji in gostitelji.

Iskreno želimo, da bi mogli po preteklih dneh našega sestanka nuditi našim težko pričakujočim članom in vsem vojnim žrtvam leka in utehe.

Naloga je težka, reševati moramo sedaj celo ono, za kar smo tekom zadnjega časa po volji drugih, ki o nas odločujejo, nazadovali in kar smo izgubili. Toda od te meje naprej pa hočemo še k napredku.

Naš kongres ne bo sestanek namenjen za zunanjo obliko in reprezentacijo, temveč zbirališče mizernih ljudi, ki jih spajajo težki notranji čuti.

In ravno to nam jamči za napredek. Resnost, preizkušnost in položaj nas spaja troimene brate iz invalidskih vrst k vzajemnosti pod zvezdo vodnico, to je našim edinstvenim udruženjem.

Tovariši, bodite prisrčno pozdravljeni v naši sredini z željo, da bi odnesli najlepše utise dela in bratske ljubavi v svoje domove.

Živela invalidska zavest!

Naj živi naše udruženje in njegovo častno delo!

Главе горе!

Da живи invalidska свест, да живи наше право! Добро нам дошли другови и пријатељи. Вас поздрављам овим једино могућим поздравом. Сваки други био би лажан. Вас заточнике националне слободе и обесвећених светиња. Вас жртве државне расточености и друштвене распасаности, вас и нас, физички разривени и морално измрцварени инвалиди.

Главе горе! Исправите свој погурени став, јер он приличи кукавицама, а никако јунацима. Нами припада по праву ова земља и ми оћемо у име ње да говоримо. Слабини и Макијавели нека се уклањају из наших редова и нека чекају свој жалосни крај за туђим плотом. Политичке прилике се комплицирају на штету нашу. Политичке партије стављају своје интересе изнад наших. Газимо преко њих,

јер и оне већ шест година газе преко нас, без милосрђа.

Групишимо се. У слози нам је спас. Ова година ломи све: бити или не бити. Покажимо се дорасли за тај тренутак, хладно достојанствено али и свом енергијом бранимо своја права. Просјачење не доликује јунацима. То је особина оних, који сумњају у своја права, али зато нису достојни да их бране — Наша су права угрожена. данас више него икад, бранимо их.

Ко није уз нас, тај је противу нас. Пројектовани Инвалидски закон је крст попут Христовог, на коме ће бити разапет инвалидски сталеж, ако се прими како је пројектован.

То је државно опело над инвалидским питањем. Оборимо га, или га поправимо иначе

је гроб пред нами, гроб за нами. Пола милиона очију упрто је у Вас. Очију сузом исплаканих, бедом и очајем угашених. Покажимо се достојни тог светог поверења.

Уништавају нас систематски. Завиде нам на ранама, плаше се наших заслуга, играју се жмурке са отацбином, коју смо ми крвљу стварали. Лажу нас и испраћају пешачким плотунима бедне захвалности у вечност, без да нам траг остаје.

Главу горе другови, да опасности јуначки погледамо у очи.

Богови су са нами, ово земаљска ништавила су противу нас. Наша је победа сигурна.

Нека нам је срећан рад.

Капетан, инвалид Недић.

Problem zagrebačke invalidske organizacije.

Od postanka organizacije ratnih invalida na teritoriju »Hrvatske, Slavonije, Istre i Dalmacije« (tako se prije zvaše organizacija, koja imaše i takav žig) sa sjedištem u Zagrebu, sadašnji izvršni odbor Zagreb, (Dalmacija kako znademo imade svoj izvršni odbor u Splitu); neprestano vladaju fatalna trvenja u organizaciji, koja ne daje umiriše, nego dostiže danas svoju kulminativnu tačku.

Političke strasti, koje vladaju na žalost današnjim vodećim političarima bez razlike političkih stranaka, specijalno najčešće u hrvatskom dijelu naše Otadžbine, prenijete su bile i u našu invalidsku organizaciju, te su ti razni individuumi, koji su se mijenjali na čelu organizacije iz svojih bolesnih ličnih ambicija uvlačili pogubnu politiku u organizaciju, te takovom destrukcijom potkopali glavnu bazu invalidske organiza-

cije: nepolitički, neklasni in nevjerski princip, jer samo na takovim principima može postojati invalidska organizacija.

U početku podoše pogubnom komunističkom strujom, koja je mnogo štetovala ratnim invalidima kao cjelini organizaciji, tako i pojedincima i pred državnim vlastima i pred ostalim ljudstvom, te je trebalo mnogo muke i agitacije dok se je to zlo otklonilo iz naše organizacije

i dokazalo, da smo samo humana, socialna i klasna kamo invalidska organizacija, koji se združimo patnje radi u borbi za svoja zakonita i humana prava na život.

U to vrijeme počelo se ozbiljno raditi na zjedinenju sviju organizacija u jednu jedinstvenu cijele Kraljevine, ali neki praviše smetaju sa svojim političkim separatističkim izjavama, te podoše i tako daleko, da osnuju neki posebni centralni odbor u Zagrebu, što im je ali jedno propalo. — U to vrijeme primila je zagrebačka

organizacija velike svote novaca iz Udruženih američkih država, te su isti i nasljednici istih taj novac na škandalozan način potrošili, a da invalidi osim nekih pojedinaca nisu imali nikakovu korist; već je ta zloupotreba potencirala konsternaciju u redovima invalida zagrebačke organizacije i poremetila njene temelje.

Jedinstvo invalidskih organizacija je konačno uzpostavljeno i donešena zajednička pravila.

Sada se najednom pojavila struja t. zv.

šene, ker ni denarja, ni kompetentne uprave, ne uradnikov, pač pa namenoma stvorjene ovire. Zaostanki pokojnih trajaju po cela leta in ne bodo najbrž nikoli dotavani. Zrtvovani so milijoni.

2. Za orodje in posojila v svrhu otvortve samostojnega obrata ali podjetja že davno ni sredstev.

3. Zdravila si morajo invalidi kupovati iz lastnih sredstev ako jih sploh imajo, za povrnitev ni kredita, bolnice ne sprejemajo in izjavljajo, da ne dobijo plačanih stroškov.

4. Za trafike ni denarja, ni lokalov in ni iz njih zaslužka, ker so se procenti dobička ravno sedaj ko so trafike v rokah vojnih žrtev zmanjšali za polovico.

5. Zemlja se ne deli, prepusti se nadalje veleposestvom, ako pa se deli, se ne vnošteva vojnih žrtev.

6. Pri službah se ne gleda na prvenstvo celo reducira se invalide.

hrvatskih invalida sa hrvatskim patriotizmom, koji ruju radi svojih mračnih političkih ciljeva protivu jedinstva naše organizacije sa glasilom u »Hrvatski Invalid«, koje svojim pisanjem natkriljuje sve političke revolverske listiće.

Takove eto prilike vladaju danas u invalidskim redovima zagrebačkoj Izvršnog odbora. Zaista mizeran položaj. Invalidski kongres kao naš najviši forum mora matnu situaciju i urediti konačno odnošaje sa tim političkim smutljivcima i haran-

gerima, kao i sa onim prvašnjim, koji zlo-upotrijebiše toliki novac i bacije organizaciju na tako niski nivou. Jer ako ne ćemo sami urediti invalidsko pitanje u našim internim odnošajima, ne možemo ni od države zahtjevati, da već jednom uredi invalidsko pitanje sa donošenjem invalidskog zakona — što svi nestrpljivo očekujemo.

Duka Županić
bivši urednik »Rat. Inv.« u Beogradu,
Zagrebu i Splitu.

Revidirajmo in premissljajmo!

V času, ko se pripravljaja invalidski kongres v Ljubljani k sklepanju in razmotrivanju vprašanja vojnih žrtev, revidirajmo nazaj cel potek našega vprašanja in premissljajmo njegov razvoj do danes. Na žalost pridemo komečno do rezultata, da belezimo velik »minus«.

Poglejmo malo v podrobnost v kolikor se spominjamo.

Nastal je prevrat. Stara Avstro-Ogrska, v kateri smo se nahajali docela pod vojaško oskrbo, se je zrušila in treba je bilo iskati načina za nadaljno zaščito invalidov, vdov in sirot. Veliko nas je bilo po domovih, šolah, učilnicah, zavodih in bolnicah, in pa tudi že doma. Kakšna je bila naša oskrba med vojno, ne bomo govorili; toliko pove-mo, da v onih razmerah v času divjanja vojske nismo imeli nič pričakovati. Tolažili smo se na povojne čase, posebno potem, ko smo postali svobodni državljani lastne majke domovine.

Polagoma se je začelo po zaslugi takratne narodne vlade skrbeti za nas.

Pokojnine so se začele zopet redno dostavljati, dasi male in skromne, pa vendar so bile točne. Funkcionirati je pričela likvidatura vojaške intendantice v starih barakah na Friškoveu in kmalu je brezhibno poslovala.

Pozvali so nas k nadpregledu in ugotovili naše dejansko stanje in število. Med tem pa je že skrbel invalidski oddelek v Ljubljani pri skromnih razmerah za najnujnejše potrebe.

Marsikdo je dobil podporo v denarju ali obleki in tudi posredovanje za učenje ali službo. Celile so se rane na vseh straneh. Skbelo se je še nekoliko, da smo dobivali vsaj najpotrebnejšo zaščito

Občutili smo polagoma zboljševanje našega vprašanja vsled dobre uprave in zaslužnih mož. Iz sredstev, ki so se dobili na razpolago največ od Komisije za vračajoče se vojnike, ki je obstojala še iz časa Avstrije, so se pričeli graditi novi domovi in razširila se je znatno preskrba. Invalidi so prišli iz stare invalidnice, ki je bila še vedno v obrtni šoli v lepo prirejen nov invalidski dom v Sempetersko vojašnico. — Tudi drugod so se ustanovili invalidski domovi kakor v Rogaški Slatini, Celju, Dolenskih Toplicah in zgradilo lepo zdravilišče na Golniku. Uredila in opremila se je protezna delavnica v Ljubljani in pozneje tudi popravilnica v Celju.

Tako so polagoma zrastle zavodi, ob enem pa se je tudi razširil invalidski oddelek deželne vlade, ki je dokaj popolno vršil posle, ki jih potrebuje vsaj nujna preskrba vojnih žrtev.

Skrbel je, da so se pokojnine redno izplačevale, preskrbel je veliko invalidov v zavodih bodisi v svrhu lečenja ali učenja in tudi za to, da so se dajale druge ugodnosti posebno glede trafik in koncesij.

Toda vse je pričelo vedno bolj pešati, kolikor bolj so se prenašali posli samo na ministrstvo.

Centralna uprava nima onega smisla in one podlage za točno preskrbo, kakor smo ji imeli vsvarjeno od naših pokrajinskih oblasti. Pričeli smo padati v vseh vprašanjih.

Invalidski dom v Rogaški Slatini se je zaprl; zdravilišče Golnik je še danes nedovršeno, restringirale so se mu naprave, in pomoč je sploh zastala.

V zakonodajstvu smo prišli preko dveh začasnih odredb o pomoči do začasnega invalidskega zakona. Stalni invalidski zakon ne izide, pač pa izhajajo drugi zakoni na prim. o dvanajstih in proračunu, ter odredbah pravilnika, ki predpisujejo poljubne funkcije, a nikdar v zboljšanje položaja temveč za to, da ukinja in decimira.

Invalidski zakon, ki bi izravnal naše vprašanje se ne more sprejeti, pač pa se sprejemajo posamezni zakoni in odredbe, ki nas polagoma kosajo.

Tako daleč smo prišli danes z našim vprašanjem, da kmalu o nobeni preskrbi ne bomo več govorili.

Danes, o priliki kongresa naj napravimo kratek pregled, kako stojimo v našem vprašanju, o katerega razvoju in poteku smo ravno govorili.

1. Pokojnine ne prejema na tisoče invalidov, vdov in sirot. Prošnje leže nere-

šene, ker ni denarja, ni kompetentne uprave, ne uradnikov, pač pa namenoma stvorjene ovire. Zaostanki pokojnih trajaju po cela leta in ne bodo najbrž nikoli dotavani. Zrtvovani so milijoni.

2. Za orodje in posojila v svrhu otvortve samostojnega obrata ali podjetja že davno ni sredstev.

3. Zdravila si morajo invalidi kupovati iz lastnih sredstev ako jih sploh imajo, za povrnitev ni kredita, bolnice ne sprejemajo in izjavljajo, da ne dobijo plačanih stroškov.

4. Za trafike ni denarja, ni lokalov in ni iz njih zaslužka, ker so se procenti dobička ravno sedaj ko so trafike v rokah vojnih žrtev zmanjšali za polovico.

5. Zemlja se ne deli, prepusti se nadalje veleposestvom, ako pa se deli, se ne vnošteva vojnih žrtev.

6. Pri službah se ne gleda na prvenstvo celo reducira se invalide.

7. Podpore v denarju in obleki so minimalne, omejene na malenkostna sredstva in zelo redke.

8. Zavodov in hiralnic primanjkuje invalidi beračijo po ulicah.

9. Za vojne sirote sploh ni nobenih možnosti za vzgojo. Državnih zavodov ni, privatni jih zastoj nočejo sprejemati.

Edino to je, da se nahaja malenkostno število invalidov v invalidskih zavodih v državni oskrbi vse druge vojne žrtve, do stotosega v državi, pa so brez pomoči.

Ako primerjamo vsa prednavedena vprašanja z invalidskim zakonom vidimo, da drugega sploh ne predvideje.

Tako lahko rečemo, da danes v obče preskrba vojnih žrtev ne obstoja več. Saj se pozna na tem, kako se je tudi zmanjšala državna invalidska uprava in administracija invalidskih poslov. To prinašamo v razmotrivanje o priliki kongresa predvsem tovarišem delegatom, da začno temeljito od kraja revidirati in iskati remedure.

Pozdravljeni, tovariši . . .

Ob priliki invalidskega kongresa v Ljubljani dne 13. do 17. junija 1924.

Pozdrav, tovariši Vam naš,
roke Vam krepko stiska vsak
in srce srca se nasmija,
saj bratje se od vseh strani
sestati smo v velik zbor.
Kar širom domovine širne
nas žrtev vojnih še živi
pošilja danes svoje delegate
v Ljubljano belo na kongres,
da tu povemo naše si skrb
in boli naše, naše težnje,
da glasno, jasno javnosti povemo,
da slabo se, beraško nam godi . . .
čeprav smo mi,
ko še ljudje smo zdravi bili
vse — kar še nas od glav Triglava
do Vardara, od Jadrana, Skadra
do Velike kape in madžarske meje
životari — dati vse, kar smo imeli:
zdravje, kri in ude, može in očete
brate in sinove nadebudne,
da bi temelj bil mogočen, krepki
za državo, domovino našo,
ki o njej sanjali smo v časih težkih . . .
ki nas pa sedaj poznati reče . . .

Pozdrav, tovariši Vam naš
V Ljubljani beli! — Dobro došli!

Naš zbor — to zdaj obtožba bodi,
zahteva, klic, da je dovolj čakanja,
da je dovolj, dovolj zavlačevanja,
dovolj preziranja, negiranja,
obljub nešteti, pozabljenih,
nikoli resno izrečenih . . .
Naš zbor zahteva stroga bodi,
da zopet se nas med ljudi
naj uvrsti,
da bomo, kot smo bili tiste dni,
ko so nas gnali v bitve hrum . . .
Mi nočemo, kot Lazarji pred vrati
stati več, drobtine pobirati,
postajati ob ogljih utic in križpotih
čakajoči,
da kdo mimogredočih vrže dar
se hudojoci,
da ni miru mu pred berači . . .
Mi hočemo, da zopet smo ljudje . . .
naš zbor-kongres zato se je sestaj,
da dolg iztirja zadržan,
ki bi dolžnik ga nehvaležni
pozabil rad in zatajil . . .

Zato pozdrav tovariši Vam naš,
roke iskreno stiskamo Vam bratske
in srce srca se smešlja radosti,
ključč Vam: „Bratje, dobro došli,
Udruženje naše naj živi!“

Uradni popravek.

Gospod Franc Belinc,
odgovorni urednik »Vojnega Invalida«
v Ljubljani.

Na osnovi § 19. zakona z dne 15. oktobra 1868. l., št. 142 drž. zak. zahteva oddelek za socialno politiko pokrajinske uprave za Slovenijo v Ljubljani glede na notico »Knjižnica na Golniku«, priobčeno na drugi strani številke 9 »Vojnega Invalida« z dne 15. maja 1924, da objavite naslednji uradni popravek v zakonitem roku ter na istem mestu in z istimi črkami.

Ni res, da se vojnim invalidom iz državnih sredstev ni ugodilo, ker invalidski odsek gotovo ne razpolaga s potrebnim kreditom za knjižnico, marveč je res, da je v invalidskem zdravilišču na Golniku že od septembra meseca leta 1921. knjižnica, ki se je tekom časa povečala od 340

zvezkov na 520 knjig, v katere pa revije niso vštete. Dalje je res, da se vojni invalidi na Golniku te knjižnice od l. 1921 dalje poslužujejo, ter da se more knjižnica kompletirati iz centralne knjižnice pri invalidskem odseku v Ljubljani

Dalje ni res, da so se knjige, katere je nabavilo Udruženje Vojnih Invalidov, izročile v varstvo upravitelju in njegovemu pomočniku tako, da osebno odgovarjata zanje, ker državna uprava ni hotela prevzeti jamstva za privatno knjižnico, marveč je res, da sta upravitelj Fran Čeplak in oficijant Zidar prevzela knjige brez vsakršne odgovornosti in s pogojem, da bo knjige delil in nanje pazil oskrbovavec — vojni invalid Miklič.

Za pokrajinsko upravo načelnik oddelka za socialno politiko:
Goršič.

Invalidsko vprašanje.

Invalidsko vprašanje v naši državi je odprto vprašanje, katerega se merodajne oblasti izogibljajo, kakor da je to nekakšna strašna pošast. V vseh državah, ki so sodelovale v svetovni vojni, tvori najvažnejše vprašanje po vojni invalidsko vprašanje, t. j. način odškodnine vojnim invalidom, vojnim vdovam in sirotam, družinam

padlih, umrlih in pogrešanih vojakov in ostalih žrtvam vojne. Da so invalidi najrevnejši izmed revnimi, ni treba povdarjati. Razumel in priznal bo to vsak. Saj so razen drugih ogromnih žrtev žrtvovali v svetovni vojni najbolj dragocen zaklad, zdravje, in ne morejo z delom svojih rok preživljati sebe in svoje družine ali vsaj

ne v toliki meri, kakor bi lahko, ako bi ne bili invalidi!

Dolžnost vsake države je, da skrbi za te najbednejše žrtve vojne, da lajša njih trpljenje in jim da možnost, da kljub zmanjšani deložnosti morejo izvrševati kak posel, dolžnost vsake države je skrbeti za sredstva za njih dostojno existenco. Dočim so se v večini drugih držav že od l. 1915 posvetovali, na kak način se naj invalidom pomaga in v to svrhu ustvarile razne ustanove, se je pri nas šele po prevratu novoustanovljeno ministrstvo za socialno politiko začelo resno baviti z invalidskim vprašanjem. Bili so ministri socialne politike, ki so resno mislili na povoljno rešitev invalidskega vprašanja, ki so si znali pridobiti vodilne uradnike, ki so veliko storili, osobito ustvarili naprave, ki uživajo svetovni sloves, pričakovalo se je, da se invalidsko vprašanje kmalu ugodno reši. Invalidi so potom svojih organizacij venomer zahtevali, da se čimprej predloži v parlamentu v odobrenje invalidski zakon, ki bi naj ugotovil vse obveznosti države napram invalidom in rešil vsa sporna vprašanja. Kljub temu, da teče že šesto leto po prevratu, se še do današnjega dne ni predložil narodni skupščini v razpravo invalidski zakon. Načrtov se je izdelalo že mnogo, eden slabši od drugega, in zdi se, da se je vsak, ki je izdeloval načrt, trudil, kako bi najbolj priščeplnil invalide. Dozdeva se, da vsak, ki se čuti za to poklican (minister za soc. politiko) skuša rešiti invalidsko vprašanje, a pri tem se prav nič ne ozira na vso bedo, ki jo je pretrpel invalid in njegova družina, vojna vdova in ki še morajo trpeti in bodo trpeli do svoje smrti. Vsa finančni minister se boji za blagajno, da mu je invalidsko vprašanje »ne izprazni«; čudna bojazen, ki se pa pojavlja le pri invalidskem vprašanju.

Posebno znamenito je dejstvo, da je invalidsko vprašanje, t. j. invalidski zakon prišlo ali bolje bilo pred vrati parlamenta že dvakrat in vsakokrat je — nastopila vladna kriza in se spremenila vlada, ki je potem to vprašanje začela znova. Kakor da ravno invalidski zakon strmo-glavlja vlade in razpušča skupščine, tako se zdi.

V času, ko je bil dr. Peleš minister za socialno politiko, je izdelal zakon, ki je nastopil tudi pot v narodno skupščino in že potrkal na njena vrata. Ali skupščina ga ni pogledala. Zakaj, se ne more razjasniti. Dozdeva se, da je vsak minister socialne politike na drug način hotel rešiti invalidsko vprašanje, da pa nobeden ni mogel pridobiti finančnega ministra zato, da bi dal potrebna sredstva na razpolago. Pribiti treba, da je vsaka vlada do sedaj obljubila, da bo predložila invalidski zakon, a ostalo je do sedaj — le pri obljubah. Izgovor, da ni mogoče dobiti potrebnih sredstev, ne drži. Opustiti je treba le nekaj nepotrebnih izdatkov, upeljati boljše gospodarstvo v državnih podjetjih, predvsem pa odstraniti vsako korupcijo in dobiti bi se dovoljna sredstva za vse potrebe ubogih invalidov. Tembolje, ker je upe-ljan invalidski davek in ga mora plačevati vsak, ki le količkaj plačuje davke.

Oglejmo si nekoliko te razne načrte invalidskega zakona. — Tu pridemo k prvemu:

1. Začasni invalidski zakon od 28. decembra 1921 urejuje do sedaj vse zadeve invalidov, je pa v vsakem oziru nezadosten. S tem zakonom se je napravil prvi poskus za rešitev invalidskega vprašanja, ta zakon, kateri se naziva zakon o začasnih pomoči invalidom itd., naj tvori podlago za nadaljno zakonodajo. Ta zakon združuje v sebi sedem uredb, oziroma pravilnikov, ki so se od leta 1920 naprej izdali od ministrstva za socialno politiko v zadevi invalidskega vprašanja. V tem zakonu so najvažnejši členi 15, 18, 21.

Člen 15 govori o tem, da se male prodajalnice tobaka oddajajo izključno invalidom in siromašnim rodbinam padlih, umrlih in pogrešanih vojakov, kakor tudi siromašnim rodbinam umrlih javnih namerno meščencev. Razum tega daje ta člen invalidom ugodnosti glede jemstva, nabavne cene, glede delitve večjih prodajalnic in več majših in o združevanju več majših v eno prodajalnico. Ta člen določa tudi, da

se steka del čistega dohodka razredne loterije v »Narodni fond za invalide in rod-bine padlih vojakov.«

Člen 18 ugotavlja, da gre invalidskim organizacijam v prvi vrsti pravica pri podeljevanju koncesij za gostilne, bioskope itd., pri zakupu državne imovine in državnih dohodkov (lov, ribičija). Razun tega imajo invalidi poleg drugih ugodnosti še prvenstveno pravico do raznih privilegijev, podeljenih po predpisih o izvrševanju agrarne reforme.

Člen 21 vsebuje določbe glede dodatka osebam, ki imajo pravico do pokojnine ali podpore. Pokojnina se določa v Sloveniji na podlagi zakona z dne 27. dec. 1875, zakona z dne 27. aprila 1887 z vsemi poznejšimi spremembami in dopolnili ter po uredbi narodne vlade »Ur. list« XXVII. iz leta 1918.

Zadnje leto pa se je začel člen 18. v Sloveniji ali bolje se skušal od nekaterih činiteljev razlagati drugače in se tako skušalo odškodovati invalide. Torej poleg zavlačevanja urediti invalidsko vprašanje v ministrstvih in skupščini, so se še pojavljali od časa do časa (in se še ponavljajo) razni »prijatelji« invalidov in invalidske organizacije, ter ji kažejo svojo moč in oblast. In to vse zato, da se vojne žrtve čimbolj oškoduje.

II. Načrt invalidskega zakona 1922. Da bi prišli do kolikor toliko boljšega, pravičnejšega in modernejšega stalnega zakona o odškodnini invalidom, so invalidi dne 6. sept. 1922 pristali nato, da z zastopniki vlade sestavijo načrt zakona. Na konferenci v Ljubljani se je dne 11. in 12. sept. 1922 sporazumno z ministrstvom socijalne politike izdelal načrt invalidskega zakona. Četudi ta načrt ne odgovarja povsem zahtevam invalidov, ker ne uvažuje načela minimalne odškodnine za izgubljeno deložnost v smislu opravičenih zahtev in potreb invalidov, se ni predložil narodni skupščini ta sporazumno izdelan načrt invalidskega zakona o pomoči vojnim žrtvam. Pa še ta »zasilni« načrt, ki je nudil le neke vrste miloščino, ni prišel nikdar v razpravo, temveč leži pokopan v — arhivu parlamenta.

Sporazumno sestavljen načrt invalidskega zakona vsebuje najvažnejše določbe in sicer ugotavlja, katere osebe imajo pravico do odškodnine in državne zaščite, navaja vrste invalidne in državne zaščite, (brezplačno lečenje, preskrbovanje s protezami, strokovni pouk, podeljevanje služb in posredovanje pri iskanju dela, podpora za osnovanje ali izboljšanje samostojnega gospodarskega položaja, brezplačni prevoz in ugodnosti pri vožnji, invalidnino ali mesto nje odkupnino, pogrebne stroške, dosmrtno vzdrževanje v invalidskih domovih, odkupnina s podeljevanjem zemlje), razpravlja o Invalidskih združenjih, o Narodnem fondu itd.

III. Sedanji načrt invalidskega zakona. Vlada bi naj mesto, da je poldrugeto čakala, že davno predložila sporazumno izdelan načrt zakona. Sestavila pa je novi načrt ki se znatno razlikuje od sporazumno sestavljenega načrta, ki znatno poslabšuje ta sporazumno sestavljen načrt.

Invalidom, ki bi se učili kakega obrta izven invalidskega doma, se ne nudi obleka in podpora ter s tem onemogoča učenje izven invalidskega doma, ker je pri nas običajno, da morajo učenci sami si oskrbeti obleko in še druge manjše potrebnosti. Invalidom se ne pusti udeležba na čistem dobičku, oziroma zaslužku, s čimur se mu jemlje veselje do dela.

Ustanovitev sedem otroških zavodov v prestolnicah države za oskrbovanje vojnih sirot se v zakonu ne zajamči.

Določba glede zaposlitve invalidov, vdov in sirot v vsakem privatnem gospodarskem, industrijskem, trgovskem, denarnem, prometnem in transportnem podjetju se je popolnoma spremenila v prilog teh podjetij.

Od maloprodaje duhana se je črtalo invalidom vsaka dajatev.

Odvzeti se namerava Udruženju invalidov pravica končne izjave pri licitacijah za državne nabavke, odreče se nadalje Udruženju vsaka podpora iz Narodnega fonda ter s tem onemogoči delo Udruženja.

Ugodnosti pri vožnji na železnici naj bi veljale le samo za slučaj zdravljenja in za posele, ki so v zvezi z invalidnostjo, dočim imajo v drugih državah invalidi splošne ugodnosti pri vožnji na železnici. Pokojnina za invalide, družinske člane, vdove in sirote so se v nižjih kategorijah za polovico, v višjih pa nekoliko manj znižale.

Vse ugodnosti, katere vsebuje čl. 18 časnega invalidskega zakona, pri podeljevanju koncesij za gostilne, restavracije, bioskope, bifeje, kioske, glede zdravniških

taks itd. bi naj odpadle, kar je najhujši udarec za invalide. Temu poslašanju dosežanj razmer se moramo tem bolj čuditi, ker navedene ugodnosti, oziroma dajatev, prav nič ne obremenjujejo države in njenih financ, vojnim žrtvam, ki so navezane na lastno pomoč, pa mnogo koristijo.

Brišejo se vrhovne invalidske pregledne komisije, ki so za posamezne pokrajine največjega pomena.

Popolnoma se je črtalo poglavje »Odkupnina s podeljevanjem zemlje«, ki vsebuje določbe, po katerih bi mogli invalidi dobiti zemljo.

Z odlokom od dne 25. julija 1922 je ustanovilo ministrstvo socijalne politike »Narodni fond za invalide in družine pomrlih v vojski«, kot samostalno pravno osebo in ustanovo, katere naloga je:

1. da vzdržuje in podpira s sodelovanjem države itd. zavode za zdravljenje, šolanje in dosmrtno vzdrževanje invalidov in zavodov za sprejemanje vojnih sirot;

2. da daje podpore, posojila in odkupnino za invalidnino in njeno povišanje v smislu tega zakona v svrhu ustvaritve in izboljšanja gospodarskega položaja;

4. da podpira invalidska združenja, posebno gospodarske ustanove in ostala dobrodelna združenja in ustanavlja samoupravna telesa, ki naj se brigajo za osebe, zaščiten s tem zakonom;

5. da izvršuje izplačevanje invalidnino in povišanja in ostalih podpor po tem zakonu.

Predlaga se le centralna uprava tega fonda v Beogradu, pokrajinske, oziroma oblastne uprave bi ne obstojale. Želja vseh pokrajinskih odborov je, da se v interesu

Bistvo invalidske zakonodaje.

Stara invalidska zakonodaja je zgrajena po enem in istem kopitu: vsaka država je zaslužnim borcem — invalidom določila dosmrtno pokojnino (invalidnino), poleg tega pa jim je po možnosti preskrbela primerne službe, ki so jih po svoji sposobnosti lahko opravljali na pr.: pri upravi državnih posestev ali pa v kakem uradu. Veliki Napoleon je drugače cenil žrtve svojih pohodov; izboljšal je njihov bedni položaj na ta način, da je pohabljen in iznemogle vojne žrtve zbral in nastanil do smrti v Invalidskih domovih, ker so uživale častno spoštovanje, v materijalnem oziru pa niso imele nikakoršne potrebe, da bijejo boj za svoj življenjski obstanek; kajti država sama je poskrbela za njihovo dostojno življenje.

Čisto drugega kova je današnja invalidska zakonodaja. Medtem, ko v tujih državah že davno obstajajo invalidski zakoni, imamo v naši državi le začasni invalidski zakon, ki pa ni nič drugega, kakor uzakonjena prejšnje uredbe. Pot do pravega zakona je pri nas s trnjem posuta, ker oni, ki so dolžni vsvariti invalidski zakon, niso pokazali dobre volje, da res hočejo zagotoviti vojnim žrtvam njihove pravice z zakonom. Mesto tega neprestane ankete, konference, vedno novi načrti invalidskega zakona, ki pa invalidom ne prinašajo nobene koristi. Toda večne ankete so vendar nekaj pokazale, namreč: da reševanje invalidskega vprašanja posega v vse panoge državnega ustroja in vsebuje razne probleme. Med temi sta najvažnejša finančni in gospodarsko socijalni problem, ki jih pa zadnji načrt invalidskega zakona vpoštevava v zelo nezadostni meri.

Jasno je, da mora država invalidu, ki je pri izvrševanju svojih dolžnosti napram njej brez lastne krivde pretrpel škodo, isto popraviti. Zato daje država odškodnino v obliki pokojnine, ki pa ne more biti nikakoršna nagrada za izgubljeni del telesa, pač pa samo priznanje za žrtve, ki

različnih razmer, ki vladajo v posameznih pokrajinah, osnujejo tudi pokrajinske, oziroma oblastne uprave Narodnega fonda, kakor to določa leta 1922 sporazumno izdelan načrt invalidskega zakona.

To so glavne pomanjkljivosti novega načrta invalidskega zakona. V tej obliki, kakoršen je sedaj, je nesprejemljiva. Za nas invalide namreč. Zato naj se nikar ne motijo tisti, ki vedno kriče, da se mora sprejeti invalidski zakon. Tudi mi govorimo in zahtevamo, da se mora, a ob enem smo proti, da bi se sprejel vsak načrt, ki ni izdelan nam v prid in sporazumno z Udruženjem. Ker, ko bo zakon enkrat sprejet, bo mnogo lažje izvojevati spremembe, da se odstrani to, kar je za invalide škodljivo. Vlada naj enkrat zna, da so vojni invalidi žrtve vojne, iz katere je izšla Jugoslavija in da mora tem žrtvam izkazati svoj dolg hvaležnosti. Vsak invalid se pa mora zavedati, da stoji trdno za tak zakon, ki mu ne bo nudil le trenutno, za danes, da se tako izrazimo, majhno ugodnost, jutri mu bo pa že taista ugodnost v škodo.

Kongres invalidov, ki zboruje sedaj v Ljubljani, naj povzdigne svoj glas in zahteva, da se zakon invalidski zakon — ne ta, ki leži sedaj v skupščini, nego tisti, ki ga izgotovi Udruženje in to takoj sporazumno z ministrom socijalne politike in na podlagi načrta iz leta 1922. Ta načrt se naj v skupščini uzakoni brez debat. Kajti, načrt, ki ga izdelala Udruženje bo v prid vojnim žrtvam, kar je tudi v interesu države in se nima kaj prikrajevati.

To je zadača današnjega kongresa invalidov.

jih je ta ali oni invalid doprinesel na oltar skupnosti državnih interesov. Pokojnina je malenkostna in radi tega do sedaj nezadostna za življenje, država sama pa ne kaže nikakoršne volje, da bi jo povišala, ker so njene finance v slabem stanju. — Treba je torej poiskati drug način, kako bi invalidi poleg pokojnine prišli do denarnih podpor. Ta način se zreali v podelitvi raznih koncesij. Invalidom kot celoti, torej njihovim organizacijam naj država in samoupravna telesa podelijo koncesije itd.) v eksploatacijo. Od dohodkov naj bi organizacije nakazovale denarne podpore svojim članom. Kazen tega bi mogla ta ali ona organizacija združiti posamezne člane v zadrugi za kooperativno eksploatacijo koncesij in bi s tem znatno razbremenile državo, obenem pa pripomogla invalidom do gospodarske osamosvojitve.

Ako invalid doseže gospodarsko osamosvojitve, kar je mogoče pred vsem s pomočjo zadrug, potem si je že zagotovil eksistenco in ni več balast za državo; radi tega je dolžnost države, da z zakonom moralno in materijalno podpre z ozirom na lokalne potrebe ustanavljanje večjih ali manjših gospodarskih zajednic. S posebno metodo in taktiko je treba invalide vzgojiti za zadržno življenje: niti eden invalid, pa bil ta obrtnik, poljedelec ali industrijski delavec ne sme ostati izven svoje gospodarske zajednice.

V smislu finančnega in gospodarsko-socijalnega problema mora novi invalidski zakon izvršiti moralni in materijalni preporod vojnih žrtve. Vrne naj invalidu vero v življenje in vzbuji v njem zavest, da ni izmeček, pač pa še vedno vreden član in aktiven sodelavec človeške družbe. Zakon naj nudi sredstva, ki bi invalide vsposobil za novo življenje in naj jim osigura socijalni in gospodarski položaj, kar pomeni: rešiti eno izmed najobčutljivejših socijalno političnih vprašanj v notranjosti države.

Važna dolžnost invalidskega zakona.

V celokupnem invalidskem vprašanju zadaje težko brigo vprašanje tuberkuloznih invalidov, ki tlačijo s svojo silo celo kulturno človeško družbo, pred vsem pa državo, ki so stopile v vojno; kajti njene strahote in dolgotrajno življenje v zemljankah izčrpalo je vojniku zadnje rezervo fizične sile. Demobiliziral je na videz zdrav, toda ko je prišel domov in se odahnil, je kmalu občutil posledice vojne: pokrabila ga je tuberkuloza. V vseh vojskojuočih se državah narašča število tuberkuloznih vojnih žrtve vedno bolj, kljub njihovu izumiranju. Zdravju in življenju človeške družbe preti torej velika nevarnost. Vprašanje je le, kako odpraviti ta povojni bič, ali vsaj ublažiti njegove udarce?

Vojskujoče se države so ubrale edino pot, ki so jo pokazale izkušnje, namreč: izolirati kolikor mogoče hitro tuberkuloz-

Nekaj misli ob invalidskem kongresu.

Svetovna vojna je pretresla temelje družabnega reda in povzročila mnogo novih političnih, gospodarskih ter socijalnih vprašanj. Med slednjimi zavzema po svoji važnosti prvo mesto invalidsko vprašanje. Gigantski boj zavezniških in centralnih držav je končal z ogromnim številom vojnih žrtve, ki jih štejemo na milijone. S tako visokim številom vojskujoče se države sploh niso računale, poleg tega so pa posegle v boj brez pravega invalidskega sistema.

Invalid se javlja v povojni družbi kot nov socijalni in ekonomski problem, ki sili državnike, socijologe in celo kulturno človečanstvo k resnemu razmišljanju o tem, kako naknaditi škodo, ki jo je invalid pretrpel brez lastne krivde pri izvrševanju svoje dolžnosti napram državi. To pomeni: vsposobiti vojno žrtve za delo, da postane zopet vreden član človeške družbe. Naravno je torej, da so vojskujoče se države resno začele s proučevanjem invalidskega kot socijalnega in državnega vprašanja. Njegovo reševanje pa zahteva točno priznavanje invalidske duše.

Invalidska duša je svojevrsten psihičen problem. — Invalid ve, da je kot žrtve dolžnosti pohabljen, da je zapustil bolnico brez telesnih udov in se vrnil med zdravo družbo. Težko mu je pri srcu, ko vidi in občuti veliko razliko med njim in ostalo večino človeškega društva. Življenje mu je mučna prikazen, toži za izgubljenim delom telesa in v njegovem srcu se poraja zavist, ki ji sledi mrznja do zdravih, veselih in čilihi ljudi. Z vidika invalidske duše zahteva oskrba vojnih žrtve dvojno smer: moralno, ki stremi za tem, da vzbudi v invalidu vero v boljšo bodočnost življenja, torej da zdravi ranjeno dušo in materijalno, ki zasleduje cilj ustvariti vojni žrtvi možnost za delo in zaslužek z ozirom na njeno duševno in telesno sposobnost.

Oskrba invalidov v omenjenih smereh prepuščana je pri nas samo državi, ki pa v to svrhu ne razpolaga z dovoljnimi sredstvi. Medtem, ko je v zapadni Evropi smatrala kulturna družba za svojo dolžnost, da priskoči pri reševanju invalidskega vprašanja državi na pomoč, je pri nas daleč zaostala, saj je že pozabila na strahote vojne in surova realnost je uničila pri gotovem delu naše javnosti vsak plemenit čut do vojnih žrtve.

Smoter zaščite.

Pri zaščiti vojnih žrtve je treba vzeti v obzir okolnosti, ki dajo celemu vprašanju res pravi smoter za koristno, pravično in dalekosežno regulacijo.

Vprašanje ni zvezano samo s kratko povojno dobo, da se da urediti z časnimi odredbami in hipnimi pomočmi, ampak posega daleč v življenje.

Vpoštevati je treba vse prilike položaja, ako se hoče spraviti vse v sklad z najimi življenjskimi potrebami.

Vojne žrtve so nestalne in stalne. — Med nestalne prištevamo začasno invalide, poleg teh pa lahko tudi vojne sirote in vdove.

Vsi ti so navezani na začasno, a vendar izdatno pomoč, posebno sirote. V tem pogledu je pri nas že skoro vse zamujeno. Tekom povojne dobe je današnja slaba zaščita med sirotami in vdovami že veliko uničila. Začasne invalide pa seveda prizadela v toliko kot trajne. Treba je vpoštevati, da voj. sirote doraščajo. Polagoma se bodo na ta ali oni način osamosvojile in ne bo treba zanje več državne zaščite. Toda pod kakimi pogoji bodo dorastle, in zmogne samostojnega življenja? Za nje ni danes vzgojevališče in prave skrbi in pomoči, ki bi nadomestila dajatev in skrb očeta. — Država jim ne nudi po obstoječih zakonih prav nič. Iz česa pa naj vdova z mnogobrojno družino, ki poleg nje tud sama ne more nič zaslužiti, pošteno preživi in vzgoji otroke sirote.

Ako nima nobenega imetja, kar je pri nas po pretežni večini, ker je največ delavskih slojev, mora stradati z otroci vred in jih prepuščati brez vzgoje, ki zahteva razna sredstva. Poleg vsega pa propadajo vsi skupaj telesno v boleznih, ki povzročajo prerano umrljivost.

Pri vprašanju sirot in vdov ne pride v poštev prav nič današnja mala pokojnina, temveč treba je zaščite, da se jih pošteno vzgoji in bodo kot odrasli zmogni za samostojno preživljanje in neomadeževani.

Treba jim nuditi ustanov v zavodih in jim nuditi oskrbo pri učenju, bodisi v šolah, delavnicah ali pri obrti. Na ta način bodo mogli kaj postati.

Toda danes je že mnogo zamujenega. Za stalne vojne žrtve pa smatramo trajne invalide. Za nje je danes glavni smoter redukcija.

Edin namen je, pripraviti jih zopet do poklica, potem pa jih prepustiti lastni usodi.

Na ta način bi postala zaščita tudi za nje polagoma nepotrebna.

Saj takih itak ni dosti, ker pridejo v poštev le težji invalidi, srednji in lažji pa lahko izvršujejo prejšnje poklice naprej in jim ni treba nuditi nič več. Treba pa je vpoštevati, da vakega, ki ima le količkaj hibe, ovira ista pri delu in da je izpostavljen posledicam. Ni zadosti, da dr-

žava stalnega invalida, ako je zmožen sam živeti popolnoma zapusti. Tudi ni zadosti, ako mu stalno nudi le malo pokojninico. Ako pogledamo današnje točke zakona, vidimo, da vodi vsa zaščita to je zdravstvo, učenje, dajanje zemlje, trafike, koncesije, podpore in drugo le toliko daleč, da se otrese invalidov. Na ta način bi polagoma izginili domovi in vsa nadaljna skrb.

Toda vojni invalidi bodo s svojimi večjimi ali manjšimi hibami shirali, postali bodo stari in onemogli. In takih bo veliko. Ali naj gredo takrat prosjačit? Ljudje, ki imajo telesne hibe, postanejo poprej onemogli. Imeli bomo mnogo hi-

rincev. Zato jim je treba zasigurati starostno zavarovanje. Tudi za slučaj onemoglosti in revčine je treba nekaj uzakoniti.

Predvideti je treba hiralskih domov, starostne pomoči in oskrbe. Čisto gotovo si ne bo mogel marsikdo v svojem poklicu pridobiti sredstev za preživljanje na starost.

Moderna zakonodaja pa ne sme prepuščati tega bodočega zla.

Stalni invalidi potrebujejo stalne zaščite, ki mora segati v konec njihovega životarjenja, drugače je pa pri nestalnih vojnih žrtvah, ki bodo izginile, danes pa jim je treba nujne opore, da se povzpnejo.

Naše gibanje.

Avdijenca pri Nj. Vel. kralju. Predsednik središnega odbora dr. V. Mladenič je bil dne 26. maja t. l. zopet v avdijenci pri Njeg. Vel. kralju. Ob tej priliki je izročil kralju diplomu udruženja kot Največjemu dobrotvoreu v smislu sklepa 18. redne seje središnega odbora. Kralj je izrazil svoje največje dopadajenje nad lepo izdelano diplomom. Sprejel je tudi iztis slavnostnega »katnega Invalida«, iz katerega mu je predsednik na kratko razložil vsebino. Glavni predmet razgovora so bili dodatki k pokojnikom in vprašanje delavnice v invalidskem zavodu v Zemunu. — Predsednik je odšel uverjen, da imamo v Nj. Vel. kralju največjega zaščitnika vojnih žrtv.

Izredna občna zbornica se sklicujeta na 6. julija t. l. pri podružnicah v Slovenjgradcu in v Št. Petru v Savinjski dolini. — Obema prisostvujeta delegata izvršnega odbora iz Ljubljane. Članstvo se pozivlja, da se udeleži občnih zborov v polnem številu.

Iz Selnice ob Dravi. V nedeljo dne 25. maja t. l. je imela podružnica udruženja vojnih invalidov, vdov in sirot iz Maribora shod v gostilni Hermah v Selnici. Kot govornik je prišel iz Maribora tovariš predsednik Krepek, katerega govor je bil na svojem mestu ter se mu najtopleje zahvaljujemo za njegove besede, iz katerih smo razvideli, da vlada v njem veliko zanimanje za vojne žrtve.

Tudi predzadnji shod je vodil neki govornik iz Maribora, s katerim pa nismo bili tako zadovoljni, posebno, ker je vpletal politične stvari v govor. Enega naših tovarišev, katerega vsi poznamo kot poštenega moža, je opsoval in ga imel za tihotapca. To o stvari, ki bi lahko ostale naša tajnost, zato pa želimo, da se v prihodnje vsak tak slučaj prepreči. Svarimo našo javnost pred takimi govorniki, ki jemljejo po svoji nogi mero.

Vršitev shodov. Podružnica iz Maribora nam poroča, da je imela zadnji čas tri shode in sicer dne 25. maja t. l. v Rušah in v Selnici, kjer sta poročala tov. Krepek in Fras, dne 1. junija t. l. pa v Št. Lju v Slovenskih goricah, kjer je govoril tov. Fras. Sprejele so se povsod resolucije. Povsod so konstatirali delegati, da ni med invalidi na deželi pravega razumevanja za organizacijo. Postali so vsled večnega čakanja na svoje pravice apatični in nedovzetni za vsako stvar.

Slavnostna predstava. V počaščenje IV. invalidskega kongresa v Ljubljani, se vrši v nedeljo dne 15. junija t. l. ob 1/2 20 uri slavnostna predstava v opernem gledališču in sicer »Pikova dama«. Kongresisti imajo polovične cene. Javiti morajo najkasneje do sobote 14. t. m. opoldne pisarni udruženja ali v kongresni dvorani. Prijave sprejema ter oskrbi vstopnice tov. Ivan Sterle.

Paragraf (§) 19.

Naj si dragi gostje in delegati kongresa izvolijo prečitati popravek, ki ga priobčujemo na drugi strani današnje slavnostne številke. Gospod, ki ga je podpisal in odposlal, je tisti gospod, ki mosto da bi blažil bedo invalidov, pošilja njih organizaciji, oziroma gasilu popravke na podlagi § 19 tisk. zakona avstrijskega, a tu in tam tudi kak sodnijski poziv. Velika torej je njegova ljubezen do organizacije invalidov in naj si delegati kongresa zapomnijo njegovo ime. Kajti ni veliko takih gospodov v kraljestvu Srba, Hrvatov i Slovenaca.

Mi smo se potrudili natančno ugoditi zahtevi, vendar z istimi črkami, kakor je bila notica v 9. številki. »Vojnega Invalida«, ne vem, če smo zadeli. Morda smo, morda nismo, ker črk tiskarna ne shranjuje, nego jih preliva v druge. Vzeli smo pač enake, s kakršnimi je bila tiskana notica.

Upamo, da vsled te neprijetne okolnosti ne bomo dobili zahteve, da popravek še enkrat objavimo.

ZA TISKOVNI SKLAD SO DAROVALI:

Rupnik Jožef, Planina pri Rakeku	Din 10.—
Mikuš Ivan Ljubljana	Din 2.—
Kramaršič I., Novomesto	Din 10.—
Verhovec Franc, Drenov grič p. Vrhnika	Din 1.—
Sluga Rudolf, Kamna gorica p. Sv. Vid nad Ljubljano	Din 1.50

Skupaj Din 24.50

Odgovorni urednik: Franc Belinc.
Tisk tiskarne Makso Hrovatin, Ljubljana.

Kongresistom na znanje.

Odbor, ki vrši predpriprave za IV. invalidski kongres v Ljubljani objavlja sledeče podrobnosti o poteku dni kongresa.

Prihajanje delegatov in gostov bode dne 13. junija cel dan in 14. junija dopoldne. Na kolodvoru se vrši stalna služba sprejemne sekcije. Člani, ki bodo vršili to službo, bodo imeli invalidske značke s kokardami. Vsi reditelji nosijo kokarde poleg značk. Vsak delegat dobi malo državno trobojnico z napisom »U. R. I. IV. invalidski kongres Ljubljana« in legitimacijo s svojim imenom, v kateri je objavljen tudi dnevni red kongresa.

Reditelji popeljejo došlece po prekrbljenih stanovanjih.

Stanovanje mora plačati vsak udeležnik sam. Hrano si naroči in plača vsak poljubno.

Pisarna Izvršnega odbora udruženja vojnih invalidov se nahaja v Šentpeterski kasarni, kjer dobijo kongresisti vse potrebne informacije.

Dne 13. junija t. l. zvečer ob 8. uri se vrši skupni neoficijni prijateljski sestanek delegatov na vrtu restavracije »Zvezda« na Kongresnem trgu.

V slučaju slabega vremena se vrši tak sestanek v notranjih prostorih restavracije.

V soboto dne 14. junija t. l. zjutraj bo zadnja plenarna seja središnega odbora v dvorani »Kazine« (Kongresni trg, I. nadstropje).

Popoldne istega dne bo predkonferenca delegatov in priprave za kongres.

Zvečer istega dne zopet neoficijni sestanek (prostor se javi na zborovanju.)

V nedeljo dne 15. junija t. l. ob 8. uri bo otvoritev kongresa, ki se vrši v dvorani Kazine. Dnevni red je objavljen v listu in v osebnih legitimacijah.

Zvečer v nedeljo dne 15. junija t. l. ob 1/2 20 uri se vrši slavnostna predstava v počaščenje IV. invalidskega kongresa v Narodnem opernem gledališču. Vprizorila se bode »Pikova dama« od Čajkovskega. Udeleženci kongresa imajo 50% popust, ako naroče karte zadnji čas do sobote dne 14. t. m. opoldne. Javiti se morajo v pisarni izvršnega odbora, ali v kongresni dvorani enemu izmed navzočih odbornikov izvršnega odbora, ki imajo javiti naročila tov. Sterletu.

Nadaljni potek kongresa bo v isti dvorani po dnevnem redu, dokler se ne izvrši.

Po kongresu bodo za udeležence, ki bodo ostali v Ljubljani, ali si hoteli ogledati druge kraje Slovenije na razpolago vodniki po posameznih skupinah.

Projektiran je po možnosti izlet na Bled za torek 17. ali sredo 18. junija. Vse nepravilnosti, ali eventualne pritožbe naj se podajo pisarni izvršnega odbora.

Један сумаран преглед.

Данас је IV. инвалидски конгрес делегата целе земље у лепој Љубљани. Ова је година у доброј половини места, од када су најбоља деца домовине упрла своје осушене очи у политичаре, да им регулишу њихов неочекивани изванредан социјални положај т. ј. да им створе најпростије услове за живот за одржење оцакашеног тела. Нису инвалиди, социјални бедници са улице, они су жртве свесно принете од целине за његово добро, за његову слободу, за његову економску независност.

Ето одатле пошли су моји другови кад су поставили своје захтеве, кад су прокламовали своје право. Природно је кад постоји право, да се стварају одмах и браниоци. Ко није способен или не уме да брани своје право, није достојан ни да га има. Али из нарочитих обзира, према јединству, санирању после ратних прилика и т. п. наступила су извесна балансирања у инвалидским редовима. Покушало се са апелом на разум и срце, није упалило. Продужило се истицањем заслуга, још мање, прешло се у одбрану права, није се дошло до резултата повољних, али последња година донела нам је и сервилан став. Нека буде. Нико се неће осуђивати, разне методе спроводе и разни људи. Али када су се прешле све те фазе, па се није имало успеха, намеће се питање: шта сад?

Једна је констатација апсолутно нужна. Централне силе учиаше много зала нами и нашим савезницима. Немачка би принуђала да репарира својеручне рушевине у нашој земљи, Бугарска би осуђена да плати своја зверства почињена према нашем народу. И право је. Али иста ће данас да раде инвалиди, ратна сирочат и породице погинулих ратника, када се за шест година после ослобођења ниже грех за грехом свесно учињен према њима? Ништа ново, ништа другојачије. Данас је моменат, не више да се тражи нов инвалидски закон, кад је за шест година очајних мука помрло и покопало половину наших другова, већ да инвалиди поставе нов свој захтев а тај је: репарирање грехова свесно учињених од државе и њених званичних преставника према инвалидима.

Без тога захтева не вреди ни мислити на какав озбиљан рад понављањем метода, које нису донеле никаквих резултата до данас. А ако се буде поставио, ваља га унети спровести, ваљано бранити и пожртвовано победу му донети. Сумаран преглед до садањег рада је: нанизани нови инвалидски гробови, проређени редови правих бораца, језеро проливених крокодилских суза расипних наших наследника у одбрани инвалидских интереса и пресамичен став у ображених величина сумњива порекла кад је у питању изнети сопствену кожу на нишан.

Или будимо јунаци или припуштамо кецеље, трећег избора нема.

Капетан инвалид Недић.